

SIKKERHED I HESTEHALDET

Hestens opvækst

Hoppen er en rollemodel

En undersøgelse viste, at venlig håndtering af hoppen i form af strigling og håndfodring i 15 min pr. dag de første fem dage efter foling, påvirkede hoppernes følelses til at reagere mere roligt overfor mennesker, i forhold til følelses der ikke så deres mor blive håndteret. De håndterede hoppers følelses holdt en kortere afstand til både kendte og ukendte personer og var hurtigere til at acceptere et sadelunderlag på ryggen (Henry et al., 2005).

Forskerholdet undersøgte også betydningen af hoppehåndtering på 6 mdr. gamle følelses, og fandt at håndteringen også her havde en positiv effekt på følelsenes reaktion overfor mennesker og håndtering, men effekten var markant mindre end ved den tidlige hoppehåndtering (Henry et al., 2007).

Det tyder altså på, at venlig håndtering af hoppen tidligt i følelses liv har betydning for dets senere adfærd overfor mennesker og ved håndtering.

Derimod bør man ikke håndtere følelses lige efter folingen (den såkaldte "imprint training"), da denne følelseshåndtering forstyrrer den vigtige tilknytningsproces mellem hoppe og følelses.

Ulykker med heste i Danmark

I perioden 1990-2009 var der 164.000 personer, der søgte skadestue efter ulykke med en hest. Antallet af hesterelaterede skader steg markant i perioden fra knap 8.000 i 1990 til næsten 9.500 årligt i 2009 (svarer til en stigning på 23%). Til sammenligning blev der registreret ca. 700 ulykker med kvæg årligt. De fleste ulykker skyldtes fald fra hest og resulterede ofte i alvorlige skader. Således var knoglebrud konsekvensen af hver 4. fald fra hest, primært på håndled, skulder/kraveben, underarm og albue, men også hoved/kranieskader var hyppige (14%). Udover faldskader er de såkaldte kontaktskader dominerende, dvs. hvor ulykken er sket under omgangen med hesten, f.eks. ved strigling, transport eller andet. Kilde: Ulykker i Danmark 1990-2009, Statens Institut for Folkesundhed (2012), som er den nyeste opgørelse.

Med fire pjecer sætter vi fokus på faktorer i hestens opvækst, miljø og træning, der vides at have betydning for dens frygtreaktioner. Netop uventede frygtreaktioner er en hovedårsag til ulykker med heste, og der er derfor håb for, at risikoen for ulykker kan nedsættes.

En anden undersøgelse viste, at hopper kan overføre tilvænning til deres følelses. Under drægtigheden blev hopperne tilvænnet til at reagere roligt i forskellige situationer, f.eks. gå hen over plastik, og til paraplyer og plastik, der blev bevæget hurtigt omkring dem. Halvdelen af hopperne havde derefter mulighed for at vise deres rolige adfærd til deres følelses i en ugentlig 10-minutters træningssession i de første 8 uger efter foling.

Efterfølgende blev følelses testet uden hoppen ved 8-ugers alderen og igen ved 5 måneder. De følelses, der tidligere havde set deres mor reagere roligt, reagerede også selv markant roligere ved præsentation af både lignende og helt nye objekter, i forhold til følelses, der ikke havde set deres mor reagere roligt på objekterne.

Undersøgelsen viser, at hoppen har stor betydning for følelses senere frygtreaktioner, og at det er en stor fordel at træne avlshopper til at reagere roligt i forskellige situationer og vise det til følelses de første måneder af følelses liv (Christensen, 2016).

Vidste du:

Der er sammenhæng mellem føls frygtreaktioner før fravæning og deres frygtreaktioner som åringere, og når de er 3,5 år gamle. Dvs. at man allerede i følstadiet kan opdage de mest nervøse føl og sætte ind med den rigtige træning for at dæmpe deres frygtreaktioner (Christensen et al., 2020).

Hestes nysgerrighed hænger sammen med deres indlæringssevne. Unge heste, der var opsøgende overfor nye objekter, havde bedre indlæringssevne i to helt forskellige typer af tests: I den ene skulle hestene lære at træde til siden for tryk på bagparten, og i den anden test skulle de lære at kende forskel på to forskellige spande. De nysgerrige heste klarede sig bedre i begge tests (Christensen et al., 2021).

Er din hest nysgerrig?

Heste har et stort behov for social kontakt til andre heste – og særligt føl og ungheste har brug for jævnaldrende legekammerater. Forskning viser, at unge heste er lettere at håndtere, når de får deres sociale behov opfyldt (Søndergaard & Ladewig, 2004). Det er desuden en fordel at vænne føllet til at omgås andre arter, f.eks. hunde, som de med stor sandsynlighed vil møde senere i livet.

Som avler kan du medvirke til reducere ulykker i hesteholdet:

- ✓ Brug hopper med et godt temperament
- ✓ Undgå stress for den drægtige hoppe – det kan øge afkommets frygtsomhed
- ✓ Husk positiv håndtering af hoppen tidligt i føllets liv
- ✓ Lad hoppen vise føllet, at forskellige situationer og objekter ikke er farlige
- ✓ Placer nye objekter på folden - jo mere nysgerrigt føllet er, desto bedre indlæringssevne har det
- ✓ Sørg for social kontakt til andre føl. Lad mindst en ældre hest gå sammen med fravænnede føl/ungheste (Bourjade et al., 2008)

Læs mere om ulykker og sikkerhed her:

- www.rideulykker.dk
- [Fokus på arbejdsmiljøet, når du håndterer heste \(landbrugsinfo.dk\)](http://landbrugsinfo.dk)

Litteratur

- Bourjade, M., et al., 2008. Could adults be used to improve social skills of young horses, *Equus caballus*? Dev. Psychobiol. 50, 408-417.
- Christensen, J.W., 2016. Early-life object exposure with a habituated mother reduces fear reactions in foals. Anim. Cogn. 19, 171-179.
- Christensen, J.W., et al., 2020. Development and consistency of fear responses in horses from foal to adult. Appl. Anim. Behav. Sci. 232, 105106.
- Christensen, J.W., et al., 2021. Exploratory behaviour towards novel objects is associated with enhanced learning in young horses. Sci. Rep. 11, 1428.
- Henry, S., et al., 2005. Human-mare relationships and behaviour of foals toward humans. Appl. Anim. Behav. Sci. 93, 341-362.
- Henry, S., et al., 2007. Are 6-month-old foals sensitive to dam's influence? Dev. Biol. 49, 514-521.
- Søndergaard, E. & Ladewig, J., 2004. Group housing exerts a positive effect on the behaviour of young horses during training. Appl. Anim. Behav. Sci. 87, 105-118.